

UDK: 338.1(4-672EU)
Biblid 1451-3188, 14 (2015)
Год XIII, бр. 51, стр. 119–134
Изворни научни рад

проф. др Вук РАИЧЕВИЋ¹
Раде ГЛОМАЗИЋ²

ИЗАЗОВ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ - ПУТ КА ОДРЖИВОМ, БЕЗБЕДНОМ И СТАБИЛНИЈЕМ ПРИВРЕДНОМ РАСТУ

ABSTRACT

Although, nowadays, European governments largely supports environmental safety, energy efficiency and reduction of poverty, public policy in practice still lacks much needed comprehensive approach in support of sustainable development. In light of the growing political, social and economic turmoil, political activities for “sustainability” are of the utmost importance to meet the challenges of today’s society in creating a proper and prosperous world. For this reason, sustainability must be the main course of action by EU governments through its regulatory measures, laws and funding priorities. Once this is confirmed, in this article we are trying to point out that sustainability is necessary and much needed paradigm of public policy that can combine wealth and equality and to create a new European growth model. If today the concept of sustainable development is a way to overcome intertwined and related issues at all levels of society, then the three main elements for the implementation of the leadership, green growth (Economics) and a partnership. This paradigm of sustainable policies can be applied only with honest leadership in a partnership manner and respect the policy of establishing green growth.

Key words: European Union, regulations, sustainable development, green economy, public policy, growth.

¹ Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду. Е-маил: vuk.m.raicevic@gmail.com.

1) УВОД

У току „златног доба европског раста“, раних 1950-их и средином 1970-их, зарада западне Европе је била приближна заради у Сједињеним државама. Од средине 1970-их до раних 1990-их, зараде више од 100 милиона људи на сиромашнијој јужној периферији – Грчке, јужне Италије, Португалије и Шпаније – брзо се приближила зарадама у напредној Европи. После пада Берлинског зида, Европска унија је апсорбовала још 100 милиона људи из централне и источне Европе. Зараде у овим земљама су се брзо конвергирале. Док других 100 милиона људи у балканским државама и Турској чекају да се придруже светској најмоћнијој асоцијацији нација, они већ имају користи од аспирација и институција које су помогле скоро половини милиона људи да постигну највише стандарде живота на свету. Без претеривања би се могло рећи да је Европа измислила „машину конвергенције“ примајући сиромашне земље и помажући им да постану економије са високим приходима. На другим деловима света, земље са средњим приходима су морале да имају нарочиту срећу – да нађу нафту, на пример – или да буду нарочито свирепи, као Источно азијски тигрови, да би постали богати. У Европи, није морало ништа од тога да се деси. Европска друштва нису само међу најбогатијима на свету него међу најравноправнијима. Европљани имају користи од скоро универзалног приступа социјалним службама, укључујући универзалну здравствену бригу и бесплатно основно, средње, а у многим земљама и факултетско образовање. Они су заштићени развијеним системом социјалног осигурања. Због социјалних трансфера, дистрибуција зараде у Европи је равноправнија него у Сједињеним државама, Јапану и у већини нових тржишних економија. У исто време, Европа је постала зеленија у току последње две деценије и – са изузетком Јапана – енергетски је најефикаснија у поређењу са другим земљама са високим приходом. Можда најбитније, после два континентална рата у првој половини двадесетог века, Европа је нашла мир путем економске и политичке интеграције. Ово јединствено постигнуће је у сржи европског завидног економског успеха после 1945. и мирне трансформације земаља у централној и источној Европи после пада Берлинског зида. Као што Паул Кругман бележи „Европљани су нам показали да мир и уједињење могу да се остваре у региону који има агресивну историју и у том процесу су створили можда најпристојнија друштва у људској историји, комбинујући демократију и људска права са нивоом индивидуалне економске сигурности којој Америка не може ни да приђе“.³ Чини се да грађани Европе цене ова достигнућа. На

² Европски центар за мир и развој, Београд.

³ Paul Krugman, “Can Europe Be Saved“, *New York Times*, New York, 2012.

основу Евробарометра, анкета грађана ЕУ која се спроводи два пута годишње, већина Европљана је оптимистична за своју будућност. Друге анкете су откриле да Европљани воде не само дуге и здраве животе, већ и срећне животе.⁴ Све ово се веома ценило пре последње кризе.

II) КРИЗА ЕВРОЗОНЕ

Европски економски и друштвени услови у 2011. нам дају јак контраст са њеним постигнућима у току последњих шест деценија. Од 2009, Европљани су морали да прихвате смањење у зарадама и у друштвеној потрошњи, изазивајући љутите протесте у неким земљама. Тржиште је било узбуркано због великих суверених дугова, и преиспитивано је неподударање заједничке валуте и ширење разлика у фискалној дисциплини и предузетничке способности међу члановима еврозоне. Још озбиљније, они испитују способност највише погођених земаља да нађу начин да преброде кризу. Ова забринутост није ништа ново. Године 2002. Лисабонска агенда је препознала неповољан положај Европе у иновацијама и расту производње у односу на Сједињене државе и Азију. Глобална економска и финансијска криза 2008-09. оставила је ожилке на Европу, нарочито на њеној периферији, као и на европске институције. Европска комисија изнова нам указује на дугогодишње проблеме конкурентности на целом региону. Европске вође се данас суочавају са тешким задатком наметања тешких прилагођавања суздржаној популацији, поновно освајање тржишта и решавање дубоко укоревених проблема конкурентности. Постоји врло мало слагања око тога како да се то уради. Али се све више слажу око тога да ако Европа не научи како да опет расте, европски начин живота и европско место у свету је под претњом. И ова теза данас је на искушењу, које се пре свега огледа у новом мешању карата светских економских сила, а које се манифестују кроз кризу праћену неизвесним и исцрпљујућим оружаним сукобом у Украјини као доминантним планетарним изазовом на вратима Европске Уније, као и новом кризом у Грчкој на ивици банкрота, али и јачањем САД-а који је свечано објавио да је обновио степен раста са тенденцијом пораста у наредним годинама, али и скорашњим наглим растом курса швајцарског франка, који је само у току једног дана порастао за 25%. На неке од ових појава ЕУ може директније да утиче, као што је ситуација у Украјини. Наиме, украјинска криза и опредељење ЕУ да уведе санкције Русији додатно је дестабилизovalo највеће европске економије, попут немачке

⁴ R. Veenhoven, *Map of average happiness. World Database of Happiness*, Erasmus, University Rotterdam, 2011.

и француске, које су енергетски зависне од руског гаса, али делом и тржишта. На истом таласу, победа екстремно левичарске СИРИЗЕ у Грчкој на ванредним парламентарним изборима умногоме је забринула политичка тела ЕУ, али и Европску централну банку и ММФ, обзиром да стабилност европске валуте делом зависи и од напора Грка да враћају своје огромне дугове светским финансијским институцијама, а ова партија најављује укидање рестриктивне фискалне и економске политике засноване на штедњи готово у свему, као и тражење отписивања највећег дела дугова. Ситуација је алармантна јер места за преговоре готово да нема, а страх од потенцијалног грчког банкрота веома може дестабилизovati тржиште Европске Уније. Опција отписа дуга за коју се залаже лидер СИРИЗЕ стабилизоваће грчко тржиште, али и ставити богатији део ЕУ у незгодну позицију према међународним финансијским институцијама. Такође, реално је и очекивати таласе незадовољства у Шпанији, Португалу, па и Италији, које се боре да спасу своје пољуљане економије, уколико се макар и део Сиризиних обећања оствари. Чак и без тога, у овим државама се осећа пораст неизвесности везан за економску, али и енергетску сигурност, па услед тога јача притисак економских елита у смеру стабилизације односа са Русијом, који би обезбедио нормално снабдевање нафтом и гасом. Наравно, иако је ЕУ лидер у свету у развоју и имплементацији механизма енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије, она је и даље енергетски, па и економски зависна од необновљиве нафте и њених деривата. Све наведено је веома присутно и међу ЕУ суседима, а посебно међу државама региона Западног Балкана, где јачају струје еуроскептика. Данас је очигледно да је криза између ЕУ и Русије нанела много штете и једнима и другима, а да су САД и Кина прилично профитирале у овом периоду, што смањује маневарски простор и потенцијале за раст европске привреде. Цену сваке кризе, наравно, највише осећају грађани, а затим и привреда, што умногоме утиче на дестабилизацију еврозоне.

III) ПРОБЛЕМИ СА ДАЉИМ ИНТЕГРАЦИЈАМА И ШИРЕЊЕМ

Скорашњи развој догађаја се такође може сагледати као изазов за интеграцију у центру јединственог успеха Европе. Повећани број избеглица у северној Африци након Арапског пролећа је одмах изазвао да француски и италијански лидери апелују да се ограничи слободно кретање људи између земаља које су чланице Шенгенског споразума. Страх од конкуренције од радника из нових земаља чланица Европске уније је раширен чак и у земљама које се суочавају са константним недостатком квалификоване радне снаге, као

што је Немачка. Висок ниво незапослености младих у неколико европских земаља и стални јаз социјалног изопштавања су у супротности са идеалима европске солидарности. Иако су се европски нови чланови на истоку брзо приближили својим западним комшијама, европске јужне економије су почеле да заостају, изазивајући забринутост да би европско последње ширење могло бити на штету слабијих међу старијим члановима ЕУ. Координисане активности банака и супервизора у току 2008-09. су учиниле да се избегне брзинско смањење дужности од стране банке родитеља које се развило у источној Европи. Међутим, не може се гарантовати да ће се постићи исти резултат ако се национални супервизори фокусирају на подупирање домаћег капитала њихових банака на штету брзинског смањења дужности ван земље.

Не изненађује да се подршка за даље ширење Европске уније смањује, иако још постоји међу новим члановима. Грађани комшијских земаља ЕУ, такође су почели да сумњају у привлачност ЕУ. Подршка за чланство ЕУ опада у Турској. Украјина, која се вратила старој спољној политици и покушала да уравни тежи посвећеност интеграцији са Европом и реинтеграцији са Руском федерацијом, доживела је велики пораз, појачавајући скептицизам европских политичких елита ка даљем проширењу. ЕУ недостаје стварна стратегија да би се суочила са проблемима региона Западног Балкана, што смањује привлачност ЕУ међу грађанима ових држава. Модел европске интеграције и солидарности се вероватно не распада као што се чини, али се сигурно крњи на својим крајевима. Европљани су постали мање сигурни да њихов модел развоја може одржати побољшања у стандарду живота и комшијске земље су обазриве при придруживању остарелом и оболелом клубу. Иако се многи људи у свету диве Европи, неки сумњају да најбоље доба континента припада прошлости. Након постигнућа последњих шест деценија, европска економија је изгубила део свог сјаја. Имајући све ово у виду, европски мислиоци и политичка елита схвата да је време за модернизацију остарелог модела, али се стиче утисак да недостаје храбрости за конмструктивну критику или предлог некаквог решења, без обзира да ли је он изводљив или не. Опрезност јесте неопходна, али и смелост да се крене.

IV) ПОВЕРЕЊЕ У ЕВРОПСКИ МОДЕЛ

Иако је крај европског самозадовољства добар, губитак поверења у европски модел може бити опасан. У журби да поврате раст, позитивни атрибути европског модела развоја би могли бити одбачени заједно са негативним. Преиспитивањем и поновним дефинисањем добрих и лоши страна модела раста, европски ствараоци политике покушавају да смање ризик

од ненамерног искључења најбољих делова европског економског приступа. Исправно је питати се да ли је могуће ригорозно идентификовати модел раста осим у уско техничким терминима дефинишући интеракцију технологије, капитала и рада. Ми можемо имати практичнији приступ тако што ћемо анализирати шест активности које су принципијелне компоненте економског модела: предузетништво, рад, трговина, финансије, иновације и влада. Овај приступ је мотивисан широким концептом економског и друштвеног напретка.

V) АНАЛИЗА ОСНОВНИХ КОМПОНЕНТИ ЕВРОПСКОГ МОДЕЛА РАСТА

На почетку, исправно је питати да ли је одговарајуће да се подразумева „Европски модел“. Постоје разлике у томе како Ирска и Италија регулишу предузетништво и рад, или како Немачка и Грчка балансирају фискалну и друштвену политику. Постоје разлике у томе шта Шпанија и Шведска извозе и како оне регулишу трговину у услугама. По Симону, „најважнија разлика је у томе да је успоравање раста ЕУ у раздобљу после 1973. године било мање него у Немачкој или (после 1990) у Јапану, што је углавном повезано с тим да су мање развијене привреде, које су приступиле европској интеграцији (Ирска, Грчка, Португал и Шпанија), расле брже од просека. Бржи развој сустизајућих земаља, поред субвенција Уније, био је омогућен првенствено искоришћавањем повољних аспеката међународних услова привређивања и глобализације.“⁵ Поред тога, има разлика у томе како Пољска и Португалија регулишу своје банке, и то не само зато што једни имају заједнички валуту, а други имају своју. Постоје разлике у томе како Финска и Француска обезбеђују основне владине службе и сваки приступ има своје вредности. Али ове разлике у појединостима не искључују заједничке принципе који заједно чине јединствени приступ економском расту и друштвеном напретку. Овај заједнички приступ се састоји од политика и институција које воде трговину и финансије, предузетништво и иновације, рад и владу. Заједно они дефинишу економски и социјални модел који је јединствен за Европу. Организација главних европских економских активности демонстрира шта је то јединствено у европском моделу развоја.

1. Трговина – богатије и сиромашније економије су више интегрисане него у било ком делу света, резултирајући бржом конвергенцијом животних стандарда него у зарадама, што је заузврат брже него конвергенција у институционалном квалитету.

⁵ György Simon Jr., “Economic growth in the european union“, *Међународни проблеми*, 2006, vol. 58, br. 4, str. 387.

2. Финансије – Европа је једини регион где приватни капитал у свим својим облицима – стране директне инвестиције (СДИ), нефинансијске и финансијске СДИ и портфолио фондова – иде низбрдо од богатијих до сиромашнијих земаља и од споро растућих до високо растућих економија.
3. Предузетништво – приватно предузетништво је битно акционарима због профита, али такође има више одговорности за друштвене и еколошке последице на њене активности него у другим деловима света.
4. Иновације – истраживање и развој (ИР) и факултетско образовање који се широм света сматрају економским преливањима се у Европи сматрају одговорношћу државе.
5. Рад - радници у Европи уживају у најефикаснијој заштити од злостављања на раду и најдарежљивије плате, сигурност на раду и нефинансијске користи – као што су осигурање за незапослене, плаћено одсуство и пензије – у односу на било ког радника на свету.
6. Влада – националне владе су редистрибутивне, а наднационална координација у Европи је најразвијенија на свету.

Може се – и треба се – упитати да ли су ова постигнућа одржива у данашњем свету, и да ли су се неке земље примениле лоше ове принципе. Пре него што одговоримо на ово питање, ипак је корисно приметити да је европски модел раста резултирао дубљом интеграцијом и бржом конвергенцијом између напредних економија и економија у развоју него у било ком другом делу света. Европско предузетништво је у равнотежи са корпоративним мандатима и друштвеном одговорношћу, а владе мобилишу пореске обавезнике да потпомогну иновације. Упркос великој економској несигурности, европски радници још увек имају користи од високог нивоа сигурности, и ниједно друштво није постигло боље егалитарске резултате на тржишној економији. По Бонатију, „европски дисбаланс се може схватити као резултат високе хетерогености почетних услова у државама у време монетарног уједињења и асиметричним националним одговорима на заједничке европске шокове, али и као нуспродукт различитих стратегија раста и националних социоекономских модела.“⁶

Разумљиво је да након пола века успеха, многи Европљани желе да сачувају и штите свој економски модел радије него да се мењају и прилагођавају. Али јасно је да су промене неопходне. Промене су потребне да би се европско јединствено тржиште продубило, да би Европа постала још

⁶ Luigi Bonatti, Andrea Fracasso, *A Germans' dilemma: save the euro or preserve their socio-economic model*, University of Trento, Trento, 2012, str. 3.

већа економска унија, и да би Европа повратила своје глобално економско вођство.

VI) ОБНАВЉАЊЕ ЕВРОПСКОГ РАСТА

Новембра 2008, као последица финансијског колапса захваћена тржишта и доносиоци политика широм света, почело је у Сједињеним државама, али након три године, епицентар економских турбуленција не лежи ту, већ у Европи. Пажња је била усмерена на обнављање поверења у тржишта у европским владама. Али иза нервозе на тржишту биле су сумње у одрживост европског економског и друштвеног модела. Криза европског сувереног дуга се могла посматрати и као прилика да се брзо реше ове бриге. Ово је заиста био начин размишљања и правац деловања и реформа у многим земљама које су одговорно примениле принципе европског модела раста. Али земље које су биле најдаље од њих су биле приморане да се одједном прилагоде. То би требало да буде упозорење другима. Било је промена на свету због којих је неопходно да се поново преиспита основни економски модел. Од 2005, допринос земаља у развоју глобалном расту је био већи него од стране напредних економија, иако њихов удео у глобалном БДП је пола од удела у развијеном свету. Све напредне економије би требале да размисле о овим променама. Што се тиче земаља Европске уније, јединствена комбинација атрибута предузетништва, рада, трговине, финансија, иновација и владе чине европски модел без преседана. Јаке економске везе између сиромашнијих и богатијих земаља: равнотежа између профита и општих интереса у предузетништву; друштвени уговор који штити сиромашне, старије и незапослене; и представници владе на континенталном, националном и локалном нивоу су јединствени и вредни дивљења. Европљани негују ове карактеристике и већина света им се диве и покушава да се такмичи са њима. Након свега реченог, можемо закључити да европски економски модел треба да буде прилагођен, не одбачен. Промене које су довеле до тога да је неопходно за Европу да направи нови економски модел су демографске, предузетничке и фискалне. Очекује се да ће радна популација у Европи опасти за око 15 посто до 2050, док ће у Америци порастати за више од 25 процената, пре свега захваљујући развијеном моделу „увоза“ и интеграције квалификоване радне снаге потребне америчкој привреди. Сличан модел преузеле су Канада и Аустралија – прва са великим интензитетом, а друга са мањим - благо га прилагодивши сопственим потребама. Развијене државе Европске Уније са великим опрезом прибегавају примени овог модела гледајући са страхом пример Француске, где је увоз радне снаге без јасних механизма њихове

интеграције довео до повећања националистичких тенденција, међусобне нетрпеливости и самогетоизације новопридошлог становништа. Поред тога, иако је Немачка врло пажљиво примењивала овај приступ током дужег временског периода, успех америчког модела није успела да достигне. Уједињено краљевство се дуго времена опирало да примени увоз радне снаге из неразвијених и земаља у развоју, али је последњих деценија либерализовало свој приступ, што је врло брзо довело до побуне домицијалног становништва у неким деловима Острва. Дакле, ЕУ ће морати у будућности да развије механизме за спречавање смањења радне популације како не би додатно успорила свој раст. Азијска производња и конкурентност ће омогућити њиховом предузетништву да победи све осим највише иновативних у Сједињеним државама. То ће ставити нарочити притисак на Европу где раст производње слаби од средине 1990-их и услужна економија је успорена фрагментираним регулативама. Растући трошкови друштвене сигурности и успоравајућа економска производња ће стиснути Европу са две стране у надолazeћој деценији. Притисци би могли брзо да порасту. Терет дугова који се чинио изводљивим по трошковима позајмљивања 2008. би могли бити неподношљиви у тржишним условима 2014. Европа треба да се мења.

Снага Европе лежи у трговини и финансијама. У областима предузетништва и иновација, Европа има земље које су добре у свету. Али многе европске земље се боре да сакупе и подрже успешне предузетнике и иноваторе. Највеће промене треба да се десе у областима рада и владе. Политика рада мора да се преоријентише према већој мобилности рада, иницијативама за рад и већој конкурентности и стварању послова где Европа заостаје. Скоро свугде, европске владе су превелике и неефикасне у пружању услуга. Оне ће морати да постану мање или ефикасније, шта год је брже. Неопходне промене неће бити лаке, али многе европске земље су већ унапредовале и други могу да уче из њиховог искуства. Други делови света се баве или су се бавили сличним притисцима, и Европа такође може и од њих да учи. Да би одржали успех у двадесет првом веку, Европа ће морати да се ослани на снагу својих интегрисаних институција, нарочито на јединствено тржиште услуга. Требаће да се стимулише већа конкурентност да би се погурала трома предузећа да би се ухватили у корак са најбољима у Европи и да би ослободили најуспешнији у иновацијама и у расту у Европи. Треба да се реорганизују рад и влада да би се суочили са императивима регионалне интеграције и глобалне конкурентности, а да у исто време одржавају домаћу кохезију. Ово ће захтевати већу флексибилност и мобилност рада, ефикасан менаџмент капиталне мобилности и нову равнотежу између економске слободе и друштвене сигурности у примени законских регулатива. Све ово је

тежак рад. Али доносиоци политике који се баве овим императивима ће створити растућу Европу. То ће бити Европа која чува свој начин живота и своје место у свету, која исијава наду и опет постаје инспирација другима. То ће бити Европа која је повратила свој сјај. Дакле, „Европа треба да прилагоди свој привредни модел, а не да га напусти“.⁷

VII) ПУТ НАПРЕД: СТРАТЕГИЈА ЗА ЗЕЛЕНИ РАСТ

Нова стратегија ЕУ за одржив раст и одрживе послове, названа „Европа 2020“ долази у сред најгоре економске кризе у неколико последњих деценија. Нова стратегија замењује Лисабонску агенду која је прихваћена 2000, која већим делом није успела да преобрати ЕУ у „светски најдинамичнију економију засновану на знању до 2010“. Нова агенда ставља иновације и зелени раст у срж свог нацрта за конкурентност и предлаже ближе надгледање националних програма реформи, једне од највећих мана Лисабонске стратегије. У току самита 11. фебруара, лидери ЕУ су широко одобрили папир који им је дао председник Европског савета, Херман Ван Ромпу, који је апеловао на ригорозније процедуре за имплементацију и надгледање за нову стратегију.⁸ Европска комисија је открила нову стратегију 3.3.2010. дефинишући пет „главних стратегија“ које треба прилагодити националном нивоу да би се виделе националне разлике.

1. Повећање стопе запослености популације старе 24-64 године са тренутних 69% на 75%.
2. Повећање улагања у ИР на 3% Еу БДП.
3. Испуњење циљева ЕУ за климатске промене и енергетских циљева за 2020. да би се смањила емисија гасова стаклене баште за 20%, да се повећа енергетска ефикасност за 20%, као и да 20% извора потребне енергије буде из обновљивих извора.
4. Смањење броја ученика који напуштају школу са тренутних 15% на испод 10% и да се осигура да бар 40% младих имају завршену школу.
5. Смањење броја Европљана који живе испод границе сиромаштва за 25%, односно да се број сиромашних људи смањи за 20 милиона од тренутних 80 милиона.

⁷ Filip Luru, *Vesti Svetske banke* [online], Интернет: <http://www.worldbank.org/sr/news/press-release/2012/01/25/build-strengths-europes-growth-model-pursuing-reforms-says-world-bank-report>, 09/02/2015.

⁸ Herman Van Rompuy, “EU shies away from sanctions in ‘Europe 2020’ plan, Euroactiv”, Brisel, 2010 Интернет: <http://www.euractiv.com/priorities/eu-shy-away-sanctions-europe-2020-plan>, 09/02/2015.

Након тешких дискусија, ЕУ врхови држава и влада су потписали ЕУ опште циљеве на самиту јуна 2010. и сложили су се око њиховог националног доприноса Европским напорима (види целу табелу са циљевима и задацима).

Табела 1: Европе 2020 – Циљеви и задаци

ПАМЕТАН РАСТ	ОДРЖИВИ РАСТ	ИНКЛУЗИВАН РАСТ
<p>Иницијатива Унија иновација</p> <p>Унапређује оквирне услове и приступ за финансирање истраживања и иновација у циљу трансформисања иновативних идеја у производе и услуге који ће креирати нове послове и подстицати раст.</p>	<p>Иницијатива Ресурсно ефикасна Европа</p> <p>Стимулише прелаз на ресурсно ефикасну, ниско-угљеничну економију уз већи степен коришћења обновљивих извора енергије, модернизацију транспортног сектора, унапређење конкурентности и енергетску безбедност.</p>	<p>Иницијатива Агенда за нове вештине и послове</p> <p>Ствара услове за модернизацију тржишта рада, повећање вештина и знања радне снаге, повећава стопу запошљавања и усклађивање понуде и потражње, између осталог кроз боље услове за мобилност радне снаге.</p>
<p>Иницијатива Млади у покрету</p> <p>Унапређује перформансе образовних система и стимулише укључивање младих људи на тржиште рада.</p>	<p>Иницијатива Индустијска политика за еру глобализације</p> <p>Унапређује пословно окружење, посебно за МСП и подржава развој јаке и одрживе индустријске базе конкурентне на глобалном нивоу.</p>	<p>Иницијатива Европска платформа против сиромаштва</p> <p>Обезбеђује економску, социјалну и територијалну кохезију; јача свест и унапређује основна људска права особа суочених са сиромаштвом и социјалном искључености, обезбеђује њихово активно учешће у друштву.</p>
<p>Иницијатива Европска дигитална агенда</p> <p>Усмерена на развој дигиталног јединственог тржишта и промоцију његове предности за фирме и домаћинства, подржава развој Интернета велике брзине и широкопојасни приступ Интернету за све.</p>		

Преузето са Интернета: <http://www.promonte.net/index.php/europe-2020>.

Неки циљеви су ублажени у току преговора. Немачка, на пример, је оспорила право ЕУ да постави циљеве у области образовања и одустала је од свог отпора тек након што су добили потврду да ће задржати своју сувереност у образовању и подучавању. Британија, са своје стране, је једноставно одбила да потпише циљеве за образовање и послове, аргументујући да суверене

државе треба „да поставе свој ниво амбициозности“ што се тиче дефинисања националне политике.

VIII) ПОЛИТИЧКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИЗАЗОВИ

Европска унија је опет пред одлучујућим историјским моментом. Пут који је испред је трновит, али се њиме мора поћи. Европа мора да размисли и да одреди пут напред. Због серије криза националног дуга, ситуација се развија у системску забринутост, угрожавајући стабилност читаве еврозоне. Ова систематска претња се мора решити кроз: обнову поверења у ЕУ институције и оснаживање европског лидерства и стварање већег консензуса у политичким партијама, поновно добијање поверења у банкарски сектор, консолидујући буџете и побољшање партнерства и синергије, стимулисање одрживости, иновацију, раст зелене економије и запослености. Сва ова четири елемента су повезана. На пример, банкарски проблеми и тензије сувереног дуга се преплићу. Постизање раста је најбољи начин да се смањи јавни дуг, да се поново створи поверење. Напори сваке земље су део шире стратегије. Све је у свему и обрнуто. Ови елементи су били и јесу смислени. Наравно они морају бити примењени. Ипак, они су одмах бити стављени на тест променљивошћу тржишта и политика. У ово време „финансијског рата“, ЕУ треба национални консензус. То је једини одржив политички одговор на екстремне ситуације. Док причамо, кредибилитет је оно што нам је потребно. Кредибилитет је апсолутно кључ у овом стадијуму кризе. Не „ефекти најаве“, него активност, одржива и доследна активност. Више треба да се уради: више ће бити урађено. И од стране земаља чланица посебно, и од чланова заједно, на нивоу уније.

У току еврокризе, показало се да: Пре свега, ЕУ не може да има заједничку валуту, заједничку монетарну политику и да остави све остало укљученим државама. А то је управо оно што се десило. Треба да постоји повезаност политика и институција на европском нивоу. Повратак на разумне јавне финансије је најбољи пут за превазилажење кризе. Открили смо да је евро регија онолико јака колико је јака најслабија карика у ланцу. Европске земље су постала толико зависне једна о другу да не могу да приуште да наставе са различитостима у монетарној унији. Одговорност и солидарност је европска снага. Сваки члан евро регије држи судбину целе евро регије у својим рукама, економски и политички. Морамо нагласити да се солидарност не састоји само од примања, већ и од давања. Солидарност је дужност, не само право. Лабава национална политика је стога супротна духу солидарности. Солидарност у евро регији је сада питање неопходности и преживљавања. И ово није само питање влада и јавних ауторитета, Европа није „они“ него је њени грађани.

Криза у евро регији захтева да Европа уради више, у смислу и фискалне дисциплине и економске интеграције. Еу је постигла доста, суочавајући се са кризом. Треба да иде даље, и треба јој и фискална дисциплина и економска и фискална интеграција. Не само да казни оне који нису поштовали правила, него такође и да демонстрира да они деле исту судбину. Европљани треба да препознају да то значи дељење суверенитета за све, а не само губитак за земље које имају потешкоће. Да сумирамо, ова криза је такође тешко суочавање са новом реалношћу. Због тога ЕУ може да је преброди само ако узме у обзир нову стварност. Промена је део живота. То се не може сакрити иза завесе, нити се можемо извући из ње. То значи одговорност, озбиљност, међусобно поверење. Европску унију често оптужују да „дође касно и не уради много“. Али морају се такође узети у обзир компликована законска и политичка ограничења под којим се ради. Политички процеси, чак иако раде најбрже могуће, не могу дати резултате тако брзо. У току политичког времена, треба раздвојити бар три аспекта. Ту је време парламентарних демократија: законских процедура, гласања, рад да се добије већина. Одобрење пакета ЕУ од стране свих чланова националног парламента. Време за јавно мишљење који треба да буду убеђени је успутна активност. За слабије економије у смислу прихватања мера штедње, за неке јаче да радо помажу другима са кредитима. За проблеме који се тичу идентитета људи, или њихове идеје о солидарности, то се не може увек форсирати. На крају, ту је време имплементације, извршавања мера, након што се оне прихвате. Ово је такође од великог значаја. Евро је започео као политички пројекат и то остаје. Мора се признати да најпоштенији идеали који све укључују не могу преживети без разумне и стабилне економске основе. Нити би ми требали да заборавимо основне разлоге за ово предузеће, које – не само због проблема новца – је израсла из вредности, идеје мира, демократије, солидарности и друштвено тржишне економије коју ми зовемо Европски модел. Европа не може да преживи на идеји „Ја хоћу назад мој новац“, нити на идеји да је Европа извор субвенција. У сваком случају, Европа је много више од тога. Европи треба више Европе.

IX) ИЗВОРИ

- Adams, W.M. *The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century*, IUCN, Cambridge, 2006.
- Hix, S., Follesdal, A., *Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik*, London School of Economics, London, 2006.
- Krugman, Paul, “Can Europe Be Saved“, *New York Times*, New York, 2012.

- Luru, Filip, *Vesti Svetske banke* [online], dostupno na <http://www.worldbank.org/sr/news/press-release/2012/01/25/build-strengths-europes-growth-model-pursuing-reforms-says-world-bank-report>, 09/02/2015
- Savova, Iliyana, *Europe 2020 Strategy – towards a smarter, greener and more inclusive EU economy?*, Brisel, 2012.
- Simon Jr., György, “Economic growth in the european union“, *Međunarodni problemi*, 2006, vol. 58, br. 4, str. 387.
- Van Rompuy, Herman, *EU shies away from sanctions in ‘Europe 2020’ plan*, Euroactiv, Brisel, 2010.
- Veenhoven, R., „*Map of average happiness*“. *World Database of Happiness*, Erasmus, University Rotterdam, 2011.
- Wilcox, Nathaniel, “Believing in Economic Theory: Sex, Lies, Evidence, Trust and Ideology,” *Working Papers 2004-06 Classification*, Department of Economics, University of Houston, 2004.

Х) ЗАКЉУЧАК

Да би се пребродили друштвени, политички и економски изазови, ЕУ прво мора да има боље вођство и боље слагање са политичким партијама и свим релевантним заинтересованим странама тако да договор међу земљама има бољу будућност. Ово јако вођство мора да се створи из богатих и сиромашних нација које стварају визију више јединствене Европске уније која је вољна да преузме на себе део финансијског терета других чланова који су у невољи. Оног тренутка када се постигне консензус, практични кораци напред били би да се да периферним земљама више времена да постигну своје циљеве консолидације и да дозволе више јавних улагања. Европа би требала да пронађе решење тако да дозволи више јавних институција кроз јавно-приватна и јавно-јавна партнерства. По нашем мишљењу, такви програми би могли имати пуно позитивних утицаја: дозволили би додатне инвестиције, чак и ако земља не може да позајми на основу фискалних правила ЕУ и прави јасну разлику између непродуктивних и продуктивних инвестиција. ЕУ такође мора да поправи комуникацију између четири главна чиниоца: јавни сектор који је одговоран за ефикасно управљање, приватни сектор који је одговоран за ефикасну производњу приватних добара и за ниво запослености, финансијски ауторитет одговоран за монетарну стабилност и изворе финансирања за приватни сектор као и за јавни сектор, и цивилно друштво које има кључну улогу у исправљању пословног сектора према постизању консензуса у свим обухваћеним циљевима. Ова улога партнерства је оснажила са глобализацијом,

и постала је последњи допунски елемент који је потребан за реализацију концепта одрживости. Поред тога, ЕУ мора да изгради основу за политику зеленог раста. Разлог за то се налази у стандардној теорији раста по којој производња расте када се повећавају фактори производње: ресурси, рад и технологија, или производња. Како је природно окружење фактор производње, то је такође и подложно неуспеху на тржишту. Због тога је веома битно да се побољша ефикасна употреба енергије и ресурса. Због тога ЕУ треба да повећа рад своје политике у стварању пакета за стимулацију зеленог раста уместо њиховог уклањања због кризе и да се замене мерама штедње. Будућа економија и наша будућност у великој мери зависе од тога шта ми радимо у садашњости. Владе, индустријске асоцијације, трећи и приватни сектори треба заједно да дефинишу критеријуме за јавне политике које подржавају одрживост. Овај однос међу различитим секторима треба да се користи да се створи јединствен глобални кодекс понашања који је транспарентан, етичан и искрен приступ стварању и реализацији политике. Одрживост захтева нови економски модел као и нови организациони модел где зарада и стимулација треба да мотивишу „став одрживости“, али да је удаљен од модела награђивања само за производњу који постоји од индустријске револуције. Одрживост мора да постане део политике економског развоја где је вредност и препознатљивост економског учинка у вези са свеобухватним приступом који има у центру проблеме одрживости. Равнотежа односа између економије, друштва и околине, три фундаментална стуба одрживог развоја се не може постићи без равнотеже између механизма имплементације. Решење једног проблема може учинити други проблем горим.⁹ Било какав компромис би значео коцкање без увида у будућност шта нам остаје од друштвеног глобалног капитала. Ако се економија, друштво и окружење сматрају да су три облика капитала – економски, друштвени и природни, онда метод њиховог одрживог управљања лежи у симбиози друштвено одговорног понашања, кодекса понашања и партнерству. Овај облик структуре партнерства укључује најбољу употребу ресурса свих укључених да би онда активност њиховог партнера квантитативно повратила ове ресурсе и циљеве квалитативно у решене проблеме.¹⁰ Ефекти овог свеобухватног приступа су дугорочни.

Концепт „цело је боље него скуп његових делова“ је онај који ће владе морати да прихвате да би добиле максимум из својих активности. Нема

⁹ W.M. Adams, *The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century*, IUCN, Cambridge, 2006

¹⁰ Nathaniel Wilcox, “Believing in Economic Theory: Sex, Lies, Evidence, Trust and Ideology,” *Working Papers 2004-06 Classification*, Department of Economics, University of Houston, 2004.

политичког добитка када дође до одрживости, то је један за све и сви за једног. Оно што се данас види као политички добитак ће еволуирати. Постаће део егзистенције где ми разумемо да смо сви ми зависни једни од других. Важна и последња препорука овог есеја је да ми сви треба да разумемо наше одговорности као грађани планете и да будемо свесни да је ова одговорност још увећана кад је одговорност владе. Не постоји јавна политика која подржава одрживост, а да нема ефикасне имплементације и константне ревизије и ажурирања. Нема одрживе Европске уније без одговорних грађана.